

DE DOMPHOORN

TIJDSCHRIFT VAN NATUUR- EN VOGELWACHT DE VIJFHEERENLANDEN

NR.: 2

60e jaargang JUNI 2026

Natuur- en Vogelwacht
Vijfheerenlanden

DE DOMPHOORN

Driemaandelijkse uitgave van
Natuur- en Vogelwacht
De Vijfheerenlanden

Nr. 2 60e jaargang JUNI 2026

Redactie:

Dhr. D. Kerkhof,
Vianen

Mevr. M. van Koevorden,
Meerkerk

Mevr. J. Lemcke,
Schoonrewoerd

Redactieadres:

dkerkhof@xs4all.nl
06-51042553

Website-beheerder:

henklooij@ziggo.nl
06-19148032

Sponsors:

Autobedrijf Van Zessen
Lexmond

Van de Scheur Logistiek
Vianen

Case Electronics
Arkel

Bankrekeningnummer:

NL 57 RABO 0301 9643 94

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden door het ingevulde aanmeldingsformulier te sturen naar de ledenadministratie via ons adres: Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd of dit, tijdens openingsuren, af te geven in ons verenigingsgebouw De Schaapskooi. Aanmelden kan ook via onze website www.natuurcentrum5hl.nl

Adreswijzigingen en opzeggingen dienen schriftelijk kenbaar gemaakt te worden aan de ledenadministratie via ons postadres, hierboven vermeld, of via het e-mailadres: info@natuurcentrum5hl.nl

Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar bij de ledenadministratie gemeld te worden.

De contributie bedraagt minimaal:

- voor jeugdleden tot 16 jaar	€ 7,50
- voor leden	€ 20,00

Uiterste inleverdata kopij Dompfoorn bij de redactie

voorjaarsnummer	20 februari
zomernummer	20 mei
herfstnummer	20 augustus
winternummer	20 november

Aanwijzingen voor auteurs

De Dompchoorn is bedoeld voor verenigings- en werkgroepnieuws, excursieverslagen en artikelen over natuur en landschap en het beheer en behoud daarvan. De nadruk ligt sterk op De Vijfheerenlanden.

Teksten graag als platte tekst aanleveren in een gangbaar tekstprogramma, zoals Word. Bijschriften bij foto's en tabellen liefst aan het eind van de tekst plaatsen; in de tekst zelf alleen de nummers van foto's en tabellen vermelden op de gewenste plek. Tabellen bij voorkeur los aanleveren als Excelbestand.

Foto's moeten van goede kwaliteit zijn en los (dus niet in de tekst) aangeleverd worden in hoge resolutie: 300 dpi. In byte: 1-4 MB.

De redactie kan een artikel inkorten of formuleringen wijzigen t.b.v. de leesbaarheid.

INHOUDSOPGAVE

02	Expositie Willy Prozee juni t/m augustus 2026	28	Viermaal velduil in Asperen, gefotografeerd door Hille de Bruin
03	Van de bestuurstafel	30	Onderhoud aan de ijsvogelwand bij het Her-
tenkamp te Vianen
03	Zomeravondwandelingen	31	In memoriam Hugo Gras
04	Verhalen uit de oude doos... herinneringen
van Jan Vink	32	In memoriam Simon Bakker (1943-2026)
09	Nieuw logo voor Natuur- en Vogelwacht
Vijfheerenlanden	35	Via een huismus naar een hoppennest
10	Vogelcursus 2026, een terugblik	36	Excursie naar de oeverlanden langs het Hol-
lands Diep bij Strijensas
10	Vogelcursus: excursie 2	38	Nestkastenwerk
12	Vogelcursus: excursie 3	40	Roerdomp
16	Vogelcursus: excursie 4		
18	Vogelcursus: excursie 5		
20	Activiteitenoverzicht		
21	Fietsexcursie door de Krimpenerwaard		
21	Nacht van de Vleermuis		
22	Reguliere excursie Zouweboezem, 12 april
2026		
23	Vogelcursus: excursie 6		
24	Vogelcursus: excursie 7		
25	Vogelcursus: excursie 8		
26	Pagina's voor de jeugd		

Voorzijde omslag: Visarend. Foto Bas Bel.

Openingstijden van Natuurcentrum De Schaapskooi:

Op donderdag: 19.00 – 23.00 uur

Op zaterdag: 13.00 – 16.00 uur

Op zondag: 13.00 – 16.00 uur (in de periode mei t/m september, maar: check de website)

Kijk voor de laatste berichten op onze website: www.natuurcentrum5hl.nl

EXPOSITIE WILLY PROZEE JUNI T/M AUGUSTUS 2026

Sinds een aantal jaar heb ik het fotograferen ontdekt. Ik ga er graag op uit om foto's te maken. Vaak lekker kort bij huis in de Zouweboezem of omgeving, of gewoon in de tuin. Of wat verder op pad, alleen of mee met de excursies.

Er is altijd wel wat moois te zien, en te vangen in een foto. De ene keer is er maar een kort moment om iets te "vangen" en een andere keer blijft de vogel, of vlinder er mooi voor zitten. En ook bloemen, mossen en paddenstoelen gaan er meestal niet zo snel van door. Het blijft bijzonder om te zien hoe veerkrachtig de natuur is, en hoe alles toch zijn eigen weg vindt.

Het is mooi om foto's te maken, en zo te kunnen delen hoe mooi alles is. Zoals een blauwborst of damherten, maar ook de merel in de tuin.

Daarnaast vind ik het ook erg leuk om eens wat anders uit te proberen, met wat droogijs.

Maar er blijft nog genoeg om te ontdekken.

VAN DE BESTUURSTAFEL

En dan is het zo maar weer juni, als u dit blad ontvangt. De afgelopen maanden zijn weer voorbij gevlogen. Alle fruitbomen waar we voor zorgen zijn gesnoeid, alle knotwilgen geknot. Veel dank aan deze ploeg mensen die dat al jaren doet! Maar de groep kan best wat aanwas gebruiken. Meldt u aan!! Het nieuwe plukseizoen staat alweer bijna te beginnen en we hebben dringend hulp nodig!

Ook de vogelcursus voor beginnende vogelaars zit er weer op. Maar liefst 5 theorieavonden en 8 excursies. Omdat ik dit jaar de eer had de cursus zelf te mogen geven, weet ik dat het een groot succes was. Maar liefst 39 inschrijvingen! Veel dank aan Chris Kramer voor het organiseren van de excursies en "gastdocent" Mariette van Koevorden die ons vertelde hoe je een tuin vogelvriendelijk kunt inrichten. Volgend jaar zeker een herhaling met vast wel weer nieuwe verrassingen.

Ook de algemene Ledenvergadering hebben we achter de rug. Veel lof voor ons financieel reilen en

zeilen. Dank aan Arina voor de mooie overzichten. We verwelkomen ook twee nieuwe gezichten in ons bestuur waar we heel erg blij mee zijn. Ellen Brakband en Mariette van Koevorden treden toe. Daarmee is ons bestuur weer op goede sterkte en kunnen we weer nieuwe initiatieven ontwikkelen. Ik verwijs ook nog even naar onze Open Dag in september. Daar vierten we ons 60-jarig jubileum. Er zal o.a. een zeer speciale uitgave verschijnen van ons blad De Dompchoorn.

Doevig nieuws was er ook. Eerst hebben we afscheid moeten nemen van ons erelid Simon Bakker. Daarna kwam het bericht van het overlijden van Hugo Gras, die jarenlang meehielp op de presentatieavonden. Elders in dit blad leest u In Memoriams voor hen.

Voor de komende maanden wens ik u veel zomerplezier en zie u graag bij onze activiteiten.

Frans Broekhof, voorzitter

ZOMERAVONDWANDELINGEN

Tijdens de vogelexcursies werd het idee geopperd om deze zomer weer zomeravondwandelingen te organiseren. In het verleden gebeurde dit ook en deze zogeheten Educatieve Gezinswandelingen trokken best belangstelling. Dus voor herhaling vatbaar.

Het worden zeven woensdagavonden. We maken dan een avondwandeling door een mooi stukje natuur in de Vijfheerenlanden, of daaraan grenzend.

We beginnen steeds om 19 uur. We letten op alles wat onze aandacht trekt.... vogels, bloemen, insecten en andere dieren. De routes zijn maximaal 6 kilometer lang, er is geen minimumleeftijd. De wandelingen duren tot ongeveer 21 uur.

De kosten zijn 2 euro per persoon in contanten en de opbrengst is voor ons eigen uilenfonds.

Men moet zich opgeven, dit kan tot 12 uur op de betreffende woensdagen bij chr.kramer@outlook.com.

Hiernaast de datums en de vertrekpunten.

Datum	Startpunt/parkeerplaats
3-Jun	De Schaapskooi, Overboeicop 15, Schoonrewoerd
17-Jun	Zuid-Hollandslandschap t.o. Boezemweg 21, Lexmond
1-Jul	Voetbalvereniging Heukelum, Groeneweg 3, Heukelum
15-Jul	Petrus en Paulus kerk, Lekdijk 27, Everdingen
29-Jul	Wiel van Bassa, Diefdijk 60, Schoonrewoerd/Acquoy
12-aug	De Schildkamp, Leerdamse weg 44, Asperen
26-aug	Zijderveldselaan, naast nr. 90, Zijderveld

VERHALEN UIT DE OUDE DOOS... HERINNERINGEN VAN JAN VINK

Mariëtte van Koevorden

Letterlijk met een oude doos onder de arm, betreed ik het nieuwe appartement van mijn oom en tante, Jan en Janneke Vink, in Hardinxveld-Giessendam. Die doos, Sleutel tot Onze Vogels in kaartstelsysteem, gaven ze mij, toen ik door de vogelcursus in 2023 pas echt kennismakte met de Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden, de vereniging waaraan Jan Vink, als voorzitter gedurende acht jaar verbonden was. In het kader van ons 60-jarig jubileum ga ik hem interviewen, nieuwsgierig naar het verhaal achter die doos en andere verhalen uit de oude doos.

Het vergeelde archief op tafel staat in schril contrast tot het smaakvol ingerichte, moderne appartement. Een bronzen ooeivaarspaartje en een roerdomp van hetzelfde edelmetaal herinneren hem nog dagelijks aan die mooie tijd bij Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden. Ook het fantastische uitzicht op de rivier de Merwede bewijst dat vogels nooit ver weg zijn: watervogels in de winter, vleermuizen zijn gesignaleerd en halsreikend wordt uitgezien naar de nachtegaal en de kleine karekiet in het riet. “O ja, en aan de overkant zagen we vorig jaar koereigers op de Engelse koeien,” vertelt Janneke. Aan de horizon gloort de Biesbosch.

Geleerddoenerij

Het kaartensysteem is samengesteld door D.G. Kars en Jo Reparón. “Meneer Kars had een vogelringstation aan de Diefdijk, dat nog steeds bestaat,” licht Jan toe. “Kars, met uitzonderlijke kennis en liefde voor natuur, heeft daar tot in de jaren ‘60 geringd. Kars had niet gestudeerd, maar was een wandelende encyclopedie, die zijn hele leven besteedde aan studie over vogels en veldwaarnemingen deed. Zijn bescheidenheid klinkt door in het voorwoord van het boekje, de Sleutel: *“Dat wij ook de wetenschappelijke namen vermelden is geen geleerddoenerij, doch ten voordele van hen die zich ook internationaal willen oriënteren.”* Uitgeverij Ter Haar & Schuijt in Leerdam heeft het losbladig kaartensysteem ontworpen. Op bestelling kreeg je elke maand een setje met op elke kaart een gedetailleerde afbeelding van een vogel, getekend door Reparón en een korte verklarende tekst door Kars. De bedoeling was dat je op de achterkant aantekeningen maakte van je eigen waarnemingen. Commercieel is het geen succes geworden. Op een gegeven moment legden we de hand op een grote hoeveelheid kaarten. Die zijn naar de Schaapskooi gehaald en daar hebben we weer complete systemen gemaakt.” De nalatenschap is echter een bron van kennis en de tekst pure poëzie, al doet de taal uit de beginjaren ‘50 ons glimlachen. Wat te den-

ken van de categorie ‘zigeunervogels’: vogels die op zeer onregelmatige tijden tot ons komen. Of neem de kleuromschrijving ‘menie-rode’ pootjes.

Pioniers

Het brengt ons op de noodzaak van natuurbescherming in de beginjaren van de vereniging. “Watervervuiling was toen een zwaar item, onvoorstelbaar wat er uit het Ruhrgebied hierheen kwam,” herinnert Jan zich. “De sterns op de Waddeneilanden zakten door de eieren heen. Na de Tweede Wereldoorlog werd de industriële sector enorm uitgebreid, met als gevolg dat in de jaren ‘70 en ‘80 milieubewegingen zich gingen roeren. Vergeet niet dat er toen veel minder communicatiemiddelen waren, nieuws kwam hoofdzakelijk via kranten tot je. Het waren vogelaars die de Natuur- en Vogelwacht hebben opgericht. Er is altijd veel samenwerking met instanties geweest. Je hebt ze allemaal nodig: wetenschappers en veldwerkers. Namen als Gerrit Zijderveld, Jan den Oudsten, Jacob Schrijver en Hans de Labije komen voorbij en worden met respect genoemd. “Zelf ben ik veelal initiator geweest. In mijn voorzitterstijd steeg, mede door de milieuproblematiek, het ledenaantal van 300 naar 1000. Op de eerste vogelcursus kwamen maar liefst 130 mensen af.”

“Er zijn altijd pioniers gebleven en goede acties geweest. Bijvoorbeeld op het gebied van hoogstamboomgaarden: bewonderenswaardig wat Gerrit Streefkerk en Ruth van Bruggen allemaal hebben gedaan. De adoptie van fruitbomen door mensen uit het hele land heeft tot het behouden van de Bronkhorst-boomgaard geleid. Er kwamen gezellige sapdagen, een boekje *“Als appels en peren”* verscheen. Maar ook de nestkasten zijn gebleven, zowel het vervaardigen als het plaatsen en monitoren. In de NVW heeft altijd groot ondernemerschap in natuurbescherming gezeten. Dat dient een dubbel doel: financiële middelen en natuur.

De Huibert is een in de middeleeuwen gegraven hoofdwatgang. Tot in de jaren 1960 lag langs de zuidzijde een houtkade, beplant met zwaar geboomte. Aan de noordzijde stond op de kade ook hout, maar meer verspreid.

Medio jaren '60 wilde het Waterschap van de Huibert de hoofdwatgang baggeren. Om er beter bij te kunnen, werd bijna al het hout gekapt. Met het gekapte hout en bagger dempte men de kadesloten. De kades werden zo bij het boerenland getrokken.

*Foto: Beeldbank Vijfheerenlanden.
Kaart: TopoTijdsreis, circa 1950.*

Behoud van het landschap

"Over natuur gesproken, hoe heeft u die in de regio zien veranderen in de jaren na de oprichting?" vraag ik. "Je ziet een verdere uitsplitsing van wat vroeger samenging: griendjes, weilanden, knotwilgen. Nu zijn enkel elementen gespaard, minder samenhang. Bedrijven vestigden zich op het plateland. We wilden een tegengeluid laten horen tegen bedrijven in de natuur, dat is toch onvoldoende gebleken. Ruilverkaveling in Vijfheerenlanden is eigenlijk een stukje beleving geweest dat voor groot deel positief was", nuanceert Jan, "dit in tegenstelling tot andere gebieden waar je door nieuwe wegen en sloten soms weinig terugziet van het oude landschap. Bij de ruilverkaveling in de Alblasserwaard had je cultuurtechnisch ingenieur P. Verhagen, natuurkenner en fotograaf, met veel aandacht voor details, waardoor het landschap niet zo rigoureus veranderd is. Verhagen, auteur van boeken over de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, heeft in de Schaapskooi nog lezingen gehouden. Voordeel voor Vijfheerenlanden was dat in de technische commissie twee mensen uit onze contreien zitting hadden: J.P. de Leeuw en

mevrouw Kastelijn. De Leeuw heeft veel aandacht gevraagd voor de ruilverkaveling." Jan herinnert zich nog zijn woorden: "Wat er in de jaren '60 is gebeurd, had nooit mogen gebeuren." "De Huibert was een mooi landschappelijk lint, maar daar is als het ware met een wals overheen gegaan", duidt Jan. "Je kunt ook meewerken aan iets wat minder slecht is. We redeneerden: Er verdwijnt wat, maar er kan ook weer wat terugkomen. De Leeuw was een groot bomenliefhebber. Van het Merwedekanaal door Middelkoop en Recht van ter Leede tot aan Leerdam zijn oude lopen van de weg behouden, met aandacht voor lage bermen en bochten met veel bomen. "Daardoor is de ruilverkaveling voor het landschap hier niet zo dramatisch geweest als elders."

Jan de Leeuw, geboren in Hei- en Boecop, was een van de grondleggers van de NVW. Hij had een enorme staat van dienst, niet in de laatste plaats als gemeentesecretaris. Als natuurkenner en natuurliefhebber heeft hij gewaakt voor verloedering van het landschap. In Hei-en Boecop zie je nog een mooi boerderijenlint. Dit is aan hem te danken. Mooi

voorbeeld: Er komt een man op het gemeentehuis en zegt: "Ik wil een bungalow bouwen en een schuur om varkens te houden." De Leeuw: "Bungalows doen we niet aan, maar het is landelijk gebied, dus een varkensschuur is goed. De man komt na enige tijd terug: "Ik heb een varkensschuur gebouwd." De Leeuw: "Zitten er varkens in?" Dat was niet het geval. Je maakte hem niks wijs.

Ook zorgde hij ervoor dat de Schoonrewoerdse Wiel authentiek bewaard is gebleven. Dit in tegenstelling tot een gebied als de Lage Giessen, Hoornaar, waar de ene bungalow na de andere verrees. De ene gemeentesecretaris is de andere niet. Burgemeesters komen en gaan, maar de gemeentesecretaris bleef jaar in, jaar uit. Zij werden geïnformeerd, maakten de verslagen en waren een bron van kennis. Het waren baasjes hoor!" lacht Jan.

En het vogelbestand door de jaren heen? "Je ziet nu relatief nieuwe soorten, zoals Cetti's zanger en grote zilverreiger. Soorten die pas in mijn jeugd opkwamen, zoals Nijlgans en Turkse tortel, zijn nu algemeen." Jan herinnert zich ook de lachduif, familie van de tortel, die vroeger in een kooitje in huis werd gehouden. Het nut? Ik zoek het op. Het leukste wat ik kan vinden is dit: *Hun zachte, ritmische, lachende gekoer werd als rustgevend ervaren. In een tijd zonder radio of tv zorgden ze voor een soort natuurlijke achtergrondmuziek en gezelschap.* "Weet je wat bijzonder was?" herinnert Jan zich ineens: "een zwarte ooievaar bij onze boerderij!"

Keerpunt

"Het meest trots op de NVW ben ik wel op het feit dat veel onderwerpen die we bij de kop hebben gehad, aan de negatieve lijn ontsnapt zijn en dat we bij het keerpunt zijn geweest. Zoals het behoud van de knotwilg en het feit dat amfibieën en ooievaars veel meer bescherming en belangstelling hebben gekregen, nadat we het onder de aandacht hebben gebracht. Neem de paddentrek. Het afsluiten van wegen was aanvankelijk negatief nieuws. Streekkrant 'De Gecombineerde' schreef daar groot over en kreeg veel ingezonden brieven. Sommigen zeiden: *"Nog nooit een dooie pad gezien."* Een reactie daarop was weer: *"Hedenmorgen met mijn Solex van Spijk naar Leerdam gereden, zoveel dode padden gezien. Geloof kan ik u niet schenken, daar had de apostel Paulus al moeite mee."* "Dat soort leuke reacties. Daarna liepen we met de pers over de Diefdijk en kwamen zelfs bij Maartje van Wegen op tv."

Knotwilgen

Begin jaren '70 werd de knotwilg massaal omgezaagd. Door kant-en-klare alternatieven voor boerengeriefhout en machines om mee te sloten, ston-

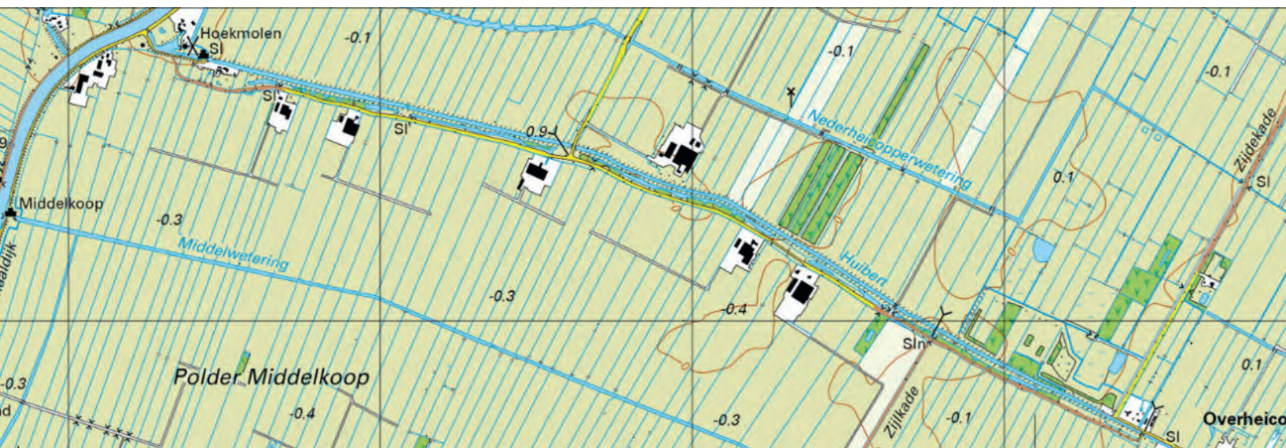
den die knoestige bomen de boeren alleen maar in de weg. "Tijdens mijn voorzitterschap stonden er zo'n 2000 knotwilgen met achterstallig onderhoud in de streek. Wij besloten boeren te gaan helpen om de knotwilgen te onderhouden. We wilden ze graag als beeldbepalend element in het landschap behouden." Nog steeds is dit een belangrijke tak van sport binnen de NVW.

De NVW was pionier in wilgen knotten. We hadden echt een voortrekkersrol en kregen ook hiervoor landelijke aandacht. Zo kon het gebeuren dat er op zaterdagmorgen tijdens het knotwilgen snoeien een tv-ploeg meeliep. Er is ook een speciale knotwilgenbrochure geschreven. Knotwilgen hadden van oudsher een belangrijke functie in het boerenland. "Ver voor mijn tijd waren ze belangrijk in de hennepcultuur." Jan beschrijft tot in detail de geschiedenis van deze niet onverdienlijke bron van inkomsten in de streek. Bekender is de functie van boerengeriefhout. "Boeren hadden overal stokken en slieten, dat zijn afgehouden of afgezaagde takken, voor nodig: boerenhekken, gereedschapsstelen, bezems, bonenstaken, horden." "Horden?" Jan legt uit: "Horden zijn matten van gevlochten wilgentenen, die je verticaal kon gebruiken als schutting of om dieren van elkaar te scheiden, maar ook horizontaal als je koeien moest verkampen, omdat je van iemand een kampje huurde bijvoorbeeld. Dan legde je eerst wat balken over de sloot en dan de horde erop. Legde je dit vlechtwerk op de balken in de schuur, dan konden er dingen op worden bewaard. Ook het oude ambacht mandenvlechten werd veel uitgevoerd in onze streek. Voor de komst van plastic werden manden overal voor gebruikt. In de Schaapskooi werden nog cursussen mandenvlechten gegeven."

Ooievaars

"Naast padden en knotwilgen sprongen we ook voor de ooievaar in de bres. Al in 1935 zat er bij familie Van den Berg in Schoonrewoerd een ooievaar op het dak. Mevrouw vond het maar een vuile bende. Toen is het nest verplaatst naar het dak van de molen bij Van den Brink. De ooievaar voelde zich daar niet zo lekker. Onder invloed van het gemeentebestuur, die een timmerman in de arm nam, is het nest verhuisd naar het oude gemeentehuis. Daar is het nest nog altijd. Hoewel er van daaruit meerdere nesten zijn gekomen, was het resultaat niet altijd even succesvol. In de jaren '70 ging het echt niet goed met de ooievaar." memoreert Jan.

"Ik stond me te scheren, toen ik Bert Garthoff in het radioprogramma 'Weer of geen weer' Dick Jonkers hoorde interviewen. Jonkers, verbonden aan het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, sprak een zin uit die mij recht in het hart raakte: "De wilde ooievaar is binnenkort uitgestorven!" "Alleen in Grafhorst was nog een nest. Ik dacht meteen:

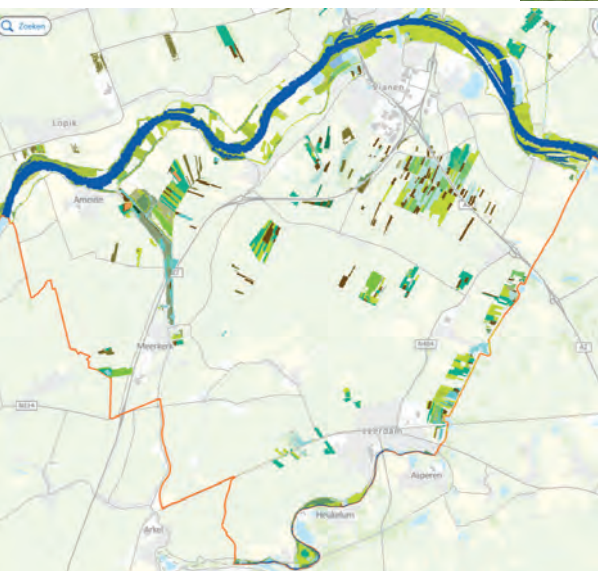

Kaart boven: TopoTijdreis 2024.

Na de ruilverkaveling liggen langs de Huibert nieuwe boerderijen, ontsloten via de Huibertweg. Hierdoor werd vooral langs de zuidzijde het graslandgebruik veel intensiever, ten koste van de weidevogels.

Tussen de Huibert en de Huibertweg is op voormalig boerenland wel een ecologische verbindingszone aangelegd, bestaande uit een geïsoleerde parallelle watergang, ecologisch beheerde en deels afgeplagde bermen, struwelen en opgaande bomen. Op geplagde stukjes staan nu o.a. echte koekoeksbloem, veenpluis, gevleugeld hertshooi en blauwe zegge (foto's Dick Kerkhof).

Verder werd het areaal natuureservaat vergroot. Hieronder het Natuurnetwerk Nederland en de Natura 2000-gebieden op de Natuurbeheerplankaart 2026 van de Provincie Utrecht.

“Maar wij hebben hier in Schoonrewoerd nog een paartje!” Jonkers wordt uitgenodigd in de Schaapskooi en houdt een lezing over zijn onderzoek. Veel vrijwilligers wilden hieraan meewerken en zo werd in 1980 de ooievaarswerkgroep in het leven geroepen. Leen Stam bracht in het broedseizoen bij 100 mensen in de regio van Schoonrewoerd, veelal boeren, een formulier, waarop ze invulden waar en wanneer ze een ooievaar zagen en wat hij deed: foerageren of nestmateriaal verzamelen. Ook deden we braakbalonderzoek; onze kinderen vonden het heel bijzonder dat ze zoveel mollen aten. Verder zaten de onderzoekers urenlang op de kerktoeren door een telescoop in het nest te kijken.” De ooievaarswerkgroep van NVW heeft hiermee een grote bijdrage geleverd aan het wetenschappelijk onderzoek naar het eetgedrag van ooievaars.

“In Liesveld, Groot-Ammers was al eerder begonnen met de herintroductie van ooievaars elders uit Europa. Die ooievaars noemden we project-ooievaars. Naast dit station waren er over heel Nederland buitenstations. De jongen van de Ammerse fok-ooievaars werden naar het buitenstation bij Kees Vos in Herwijnen gebracht. De derde generatie lieten we vrij. Nu zijn er wel 2000 broedparen!” Het kan verkeren.

“Onvergetelijk, al die aandacht voor de ooievaar in de jaren '80: we kwamen op tv, er verscheen een boek: 'Ooievaars in Nederland' en Boud Smit maakte de film 'Ciconia ciconia' over de Schoonrewoerdse ooievaars. Een standbeeld van kleppende ooievaars werd onthuld en de bakker bakte ooievaarsbroodjes. René Ponsen, met wie ik veel samen heb gedaan en die veel voor de ooievaar heeft betekend, schreef er een uitgebreid artikel over in de jubileum-editie van De Dompfhoorn in 2016.” Jan vindt de USB-stick met de film erop, die ik thuis mag bekijken.

Anekdoten

“Is u een leuke anekdote bijgebleven?” vraag ik. “Honderden. Sommigen achtervolgen je, zoals je kunt lezen in het digitale jubileumboek van Simon Bakker. Eentje waar hij nog steeds smakelijk om kan lachen, is deze: “Het standbeeld van de ooievaars stond er net, bij de kerk in Schoonrewoerd. Komt er een meneer opgewonden het gemeentehuis binnenstormen: “Meneer, meneer, ze hebben het beeld vernield, ze hebben z'n kop achterover gebogen! De gemeentesecretaris stelt hem gerust: “Nee joh, die voorover staat, vertelt een mop en die andere lacht zich krom.”

Nare gebeurtenissen waren er ook. “Zo hebben we een expositie gehouden met de ooievaarsverzameling van mevrouw Bakker. Deze dame was kraamhulp geweest.” Vandaar de voorliefde voor de ooievaar. “Allerlei voorwerpen, je kon het zo

gek niet bedenken, met de beeltenis van een ooievaar werden tentoongesteld. Ik herinner me nog blikken speelgoed, een schoorsteen met een opwindmechanisme waardoor een ooievaar rondjes om de schoorsteen vloog. Na de expositie waren er zilveren voorwerpen verdwenen. Vreselijk!”

Roerdomp

Geen ooievaar maar een roerdomp siert het logo van NVW. Jan Vink heeft het eerste logo opgepakt: in groengeel uitgevoerd met een roerdomp in paalhouding in het moeras met de tekst *'Natuur ...ook voor de toekomst.* “Waarom de roerdomp?” vraag ik. “Het is een vogel van de streek die paste bij het blad van de vereniging met de naam ‘de Dompfhoorn’, nieuws wat je uitdraagt, verkondigt, rondbazuint. Dompfhoorn is streektaal voor roerdomp.”

’s Nachts in het voorjaar, wanneer hij melkbussen ophaalde als bijbaantje, hoorde Jan de roerdomp hoempen. Het mysterieuze geluid kwam uit de Zouweboezem, twee kilometer verwijderd van Meerkerksbroek, waar hij opgroeide. Met dit en andere bijbaantjes als melken, hooien en kuikens laden, verdiende hij geld voor een camera: het begin van zijn hobby natuur- en portretfotografie. Hij toont een foto van Jan de Leeuw met een dikke sigaar in de mond, prominent voor het Schoonrewoerdse ooievaarsnest.

Pionierswerk

“Wat heeft het werk u persoonlijk gebracht?” vraag ik. “Geweldig mooie mensen om me heen met zoveel enthousiasme en gedrevenheid. Ik genoot ook wel van de publiciteit en zocht die ook op. Destijds was het echt pionierswerk en moesten we de pers wel opzoeken om het belang van het werk onder de aandacht te brengen. Ook mij kwam het niet aanwaaien. Het vereiste veel tijd en inzet en studie deed je in eigen tijd, naast je baan. Maar, het heeft mijn leven echt verrijkt.” “Het was je tweede thuis” zegt Janneke, die ons van allerlei lekkers voorziet. Jan knikt: “ik heb dit ook alleen kunnen doen omdat mijn vrouw thuis in het gezin de zaken op orde had”. Het kleine nichtje, dat in die jaren bij familie Vink op het zolderkamertje tussen de opgezette vogels logeerde, en daar zo van griezelde, kan dit alleen maar beamen.

“Wat maakt de NVW nog steeds relevant?” is mijn slotvraag. “Aan de natuur moeten we altijd aandacht blijven besteden. Het is zo mooi als een volgende generatie de handschoen oppakt! Ik hoop dat er veel vrijwilligers zullen blijven en dat ze ook het belang en plezier van vrijwilligerswerk in de natuur ervaren.”

NIEUW LOGO VOOR NATUUR- EN VOGELWACHT VIJFHEERENLANDEN

Mariëtte van Koevorden

De knotwilg, roerdomp en lisdodde spreken tot de verbeelding van menig Vijfheerenlander. Ze beelden het typische moeras- en weidelandschap uit van onze mooie streek tussen de rivieren Lek en Linge. Ook zien we sterke metaforen met Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden.

Roerdomp

De roerdomp staat al vanaf de beginjaren in het logo en er is zelfs een tijdschrift naar vernoemd: *De Dompfoorn*. Waar het hoempen van de roerdomp ver draagt over moerassen en rietvelden, zo bereikt *De Dompfoorn* al onze leden met wederwaardigheden over de vereniging. Het 'roer' refereert aan 'riet', waarin hij een verborgen bestaan leidt, maar ook meebeweegt, en 'domp' is een klanknabootsing van het 'hoempende of pompende geluid' dat deze rietreiger voortbrengt. De actieve houding van de roerdomp staat voor beweging en vooruitzien. Alle acties en besluiten zijn van belang voor de toekomst.

Knotwilg

De knotwilg komt van oudsher in onze streek voor langs sloten, dijken en in grienden. Deze typisch Nederlandse boom diende veel praktische doelen: (boeren)geriefhout, wilgentenen voor manden en hoepels, natuurlijke windbreker en oeverbescherming, en voor het aangeven van perceelsgrenzen.

Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden

Naast het cultuurhistorische aspect is de wilg één van de vroegste bloeiers in het voorjaar en daarmee van grote ecologische waarde voor de natuur. En natuurlijk een mooi landschapselement. De noestige boom in het logo is een ode aan al onze knotters en (hoogstamfruitboom)snoeiers!

Lisdodde

De lisdodde, of rietsigaar, is te herkennen aan zijn bruine, sigaarvormige bloeiaar en groeit op plekken waar land en water samenkomen. Dit staat voor overgang en verbinding. Het is een echte pionier, omdat hij als een van de eerste planten nieuwe, moeilijke plekken in het waterlandschap inneemt en daarmee de habitat geschikt maakt voor andere soorten. Door het netwerk van wortelstokken blijft hij, ook bij storm en overstromingen, fier overeind staan. Deze nuttige waterzuiveraar staat voor de stille werkers in en voor de natuur. De rietsigaar is ook een eerbetoon aan de pioniers, al dan niet met sigaar, die aan de basis stonden van Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden.

Lijnen

De lange lijn, die overgaat van groen naar blauw staat voor de vele activiteiten en werkzaamheden op het land en in het water. In de lijn zie je een hartritme: de natuur is het kloppend hart van onze vereniging.

Het logo is niet ingekaderd, net zoals de vrije natuur.

Als we het willen, zouden we soms een slogan bij ons logo kunnen plaatsen. Zomaar een idee...

Geworteld in de natuur
Verbonden door het water
Gericht op de toekomst

Leven met het ritme van de natuur
&
Waken over het landschap dat verbindt

VOGELCURSUS 2026, EEN TERUGBLIK

Vijf leuke en leerzame lesavonden werden verzorgd door Frans Broekhof. Niet alleen allerlei vogelsoorten met bijbehorende geluiden, maar ook tal van andere onderwerpen die het kijken en luisteren naar vogels leuker maken, kwamen aan bod. Mariëtte van Koevorden gaf een presentatie: Hoe maak je je tuin vogelvriendelijker en biodiverser? Zeer toepasselijk en indrukwekkend! Aan de laatste avond ging nog een excursie achter de Schaapskooi vooraf.

De acht excursies werden begeleid door leden van de vogelwerkgroep. We spotten heel veel soorten

vogels. Bijzonder was de waarneming van een apelvink door een kersvers bestuurslid. Er werden ook veel foto's gemaakt. Bas Bel uit Leerdam verraste ons steeds met een mooi fotoverslag van de excursies.

Iedereen weer hartelijk dank voor de bijdragen, het was opnieuw zeer geslaagd! Ook de mensen achter de bar, bedankt voor jullie inzet! Wie weet tot ziens op de volgende vogelcursus of bij... de Zomeravondwandelingen!

Chris Kramer

Excursie 2 - Everdingen, 21 februari

Alle foto's: Bas Bel

Er was van alles te zien. Kieviten die al vroeg op hun post waren, beversporen, een kauwtje of torenka die zijn of haar naam eer aandeed, allerlei watervogels waaronder grauwe ganzen (boven) en kolganzen (rechts). Foto's Bas Bel.

Rondje Schaapskooi

Zaterdagmorgen 7.00 uur. Een groepje van acht volgt herder Chris tijdens de vroege-vogelexcursie achter de Schaapskooi. Het is zo mistig dat we het vooral van de geluiden en vogelsilhouetten moeten hebben vandaag.

Mycelium

Bij de parkeerplaats horen we *winterkoning*, *roodborst*, *merel* en *heggenmus* al zingen en zien we de grijze silhouetten van *reigers* uit het bos komen en iets verder *wilde eend* in de sloot en *grote Canadese gans* in het gras. We lopen in ons kleine wereldje langs de pas geknotte knotwilgen als we opschrikken van schietgeluiden uit de polder. Jagers! In het bos wanen we ons veilig, maar merken dat vogels zich ook stilhouden. Net als de vos, zijn uitwerpselen verraden zijn aanwezigheid. Rob haalt wat zwarte draden van een kale boomstam: *mycelium*, een netwerk van schimmeldraden, nu een uitgehard kunstwerkje. Zoals zo vaak inspireert de natuur de industrie. Mycelium wordt tegenwoordig als duurzaam verpakkingsmateriaal gebruikt. Je zou kunnen zeggen de daarvoor gekweekte schimmels in symbiose leven met de mens, zoals de mens al eeuwenlang in symbiose leeft met tarwe, aardappel, maïs, boekweit, gist, koeien, enzovoorts. Het mycelium in het bos achter de Schaapskooi is echter van een honingzwam, die de boom heeft leeggezogen tot de dood erop volgde. Dat noemen we geen symbiose, maar parasitisme.

Vogelgeluiden en vogelgriep

Ook dode bomen zitten nog vol leven. En spechtengaten. We horen de dader, de *grote bonte specht* roffelen en de *groene specht* lachen. Heerlijke geluiden! Psrieee-psrieee, er vliegt een groep van wel 30 *koperwieken* over. Ook een miauwende *buizerd* en een fluitende eend, de *smient* vliegen boven de boomtoppen. Dan het hoge getsjirp van de *staartmeesjes* en de nog hogere triller van het *goudhaantje* in de bosschages. Hé, de appelvink. We zien wel hier en daar een vink hoog in de bomen, maar of hun buikje nu bruin, roze of rood is, valt in dit kleurloze wereldje moeilijk te onderscheiden. Ontkomen *kolganzen* roepen blij kju-kjuu, de *aalscholver* agock-agock-agock. Ongelofelijk hoeveel geluiden Merlin en wij samen oppikken: *pimpelmees*, *zanglijster*, *boomkruiper*, *groenling*, *putter*. Maar ook... *steenuil*. Laten we hopen, want we zijn nog aangedaan van de dode *bosuil* die we vorige

week onder de uilenkast op het parkeerterrein aantreffen. Uit nadere inspectie bleek vogelgriep de oorzaak. De blauwe waas over de ogen duidde hier al op. Triest! In de nestkast werden al eitjes aangetroffen.

Woonruimte

Andere vogels zijn nog op zoek naar geschikte woonruimte om te broeden. Een *koolmeesje* inspecteert zijn nieuwe huisje. Hij heeft geluk, want niet alle vogelhuizen in dit bos zijn beschikbaar voor de familie Mees. Sommige huisjes zijn dichtgetimmerd, door Piet, om ook vogels die later terugkomen van een lange reis een eigen huis te gunnen. Denk aan gekraagde roodstaart of grauwe vliegenvanger. *Tijftjaf* is alweer terug en kondigt de lente aan. Nieuw leven, straks ook bij de *ooievaars*, want alle nesten, hier en onderweg, zijn bezet.

Rondje Fort Asperen-Acquoy-Lappenheide

Het animo voor de excursie van 9-12 uur is aanzienlijk groter. Vanaf de parkeerplaats vlak bij Fort Asperen gaan we in twee groepen uiteen. We halen de herinnering op aan die ene ijsvogel waarvan het leek alsof hij op een stokje tussen het riet gezet was en daar maar bleef zitten. Spijtig concluderen Teus en Rien dat ze nu veel minder ijsvogels hebben geteld dan in voorgaande jaren. Hetzelfde geldt voor de Cetti's zanger. Deze wordt minder gehoord. Dit kleine zangertje is door klimaatopwarming naar het noorden opgeschoven en krijgt dan zomaar te maken met kou, ijs en sneeuw. Toch is dit volgens KNMI een zachte winter. We waanden ons afgelopen week al in de lente. Helaas laat het zonnetje het vandaag afweten. En veel vogels ook.

Meerpalen en meervallen

Op de Langendijk opent Roel uitnodigend het toegangshek tot zijn landje aan de Linge. Wat een heerlijke plek! Ook hier een oase van rust. Misschien zal dat op een mooie zomerdag, als de Linge druk bevaren wordt met plezierbootjes, iets minder het geval zijn. Roel kiest dan zelf ook het ruime sop vanaf zijn aanlegsteiger. Ter plekke vertelt hij sterke verhalen over de immense meerpalen en later onderweg over de mega meervallen in de Linge. Roel, vleermuizenvrijwilliger, ziet ze hier regelmatig vliegen: vleermuizen. Zijn idyllisch landje staat vol wilgen en fruitbomen. Vlak bij het water staan bomen met de visueel minst aantrekkelijke

Alle mistige foto's op de volgende pagina: Bas Bel.

Vogels in de mist. Boven: steenuiltje. Foto Teus van Ravesteijn.

Onder: kramsvogel, kauw, houtduif en kuifeend. Foto's Bas Bel.

vruchten om voorbijgangers niet in de verleiding te brengen aan te meren en een sappig rood appeltje te consumeren. Helaas, ook wij kunnen er vandaag niet de vruchten van plukken. We klimmen weer het dijkje op. Even verderop zien we een groep van wel 50 *kramsvogels* opwieken vanuit hoge bomen. Op een wazige foto lijken het wel vleugelmoeren. We noteren nog *fazant*, *ekster*, *houtduif*, *aalscholver* en horen *gaai* en *zwarte kraai*.

Steenuil

In een tuin langs het karakteristieke dijkje in Acquoy staat een hoge boom met een steenuilenkast, even opletten dus, maar we worden afgeleid door een bewegende beukenhaag waarin een luidruchtig huismussenfeestje aan de gang is. Hans en Christel, deelnemers aan de vogelcursus, maar vandaag even niet mee op excursie, zien ons vanuit hun woning staan. Hans nodigt ons in hun tuin. Vanuit deze vogelhotspot hebben we magnifiek zicht op de *steenuiltjes*. Twee karaktertjes: eentje heeft geen zin in publiek, de ander laat zich uitgebreid bewonderen. Wederkerig staart hij ons met grote gele ogen aan. Buurman *grote bonte specht* deelt in de aandacht en gaat samen met *steenuil* op de foto. Hans vertelt dat de kerkuilenkast tijdens hun vakantie, afgelopen week, is gekraakt door *kauwen*. Deze hollenbroeders hebben de reputatie dat vaker te doen met nestkasten bedoeld voor kerk- en steenuilen, maar ook andere nesten en nestplaatsen, waaronder holtes in bomen, confisqueren ze meedogenloos.

Hybride

Na het rondje om de kerk met de scheve toren lopen we richting de waterplas Lappenheide. Halverwege passeren we de andere groep. Daan heeft een hybride *ringsnaveleend* x *kuifeend* gezien. De meesten zijn al blij als ze een kuifeend van een ringsnaveleend kunnen onderscheiden; dit zegt wel iets over het niveau van onze jonge gids. Ik duik in de nieuwe ANWB Vogelgids van Europa, daar is een heel hoofdstuk gewijd aan hybriden. Niet geheel toevallig komt dit hoofdstuk direct na de beschrijving van de eendensoorten. In Europa komen hybriden namelijk het meest voor onder eenden, ganzen en hoenders. Gewoonlijk paren ze met soortgenoten, maar als ze geen partner van dezelfde soort kunnen vinden, kijken ze weleens met een schuin oog naar een gelijkende soort. Bij het bestuderen van een hybride eend moet gelet worden op: patroon, grootte en vorm van de snavel, iriskleur, kopvorm in zijaanzicht en aan- of af-

wezigheid van fijne tekening op grijze of grijsbruine delen van het verenkleed. Dit voor de fijnproevers! Een beginnende cursist is vol van haar eerste waarneming van de *tureluur*. Vogelen is leuk op elk niveau blijkt maar weer! Weidevogels zien we overigens niet zoveel vandaag. De andere groep heeft welgeteld één *grutto* gezien. Verder nog wat *scholeksters* en *kieviten*. Zangvogels die we onderweg horen zijn *kool- en pimpelmees*, *merel*, *vink*, *winterkoning*, *zanglijster* en *tijftaf*. Daan weet later nog een *rietgors*, *graspieper*, *boomkruiper*, *staartmees* en *Cetti's zanger* aan het lijstje toe te voegen.

Vogelaar

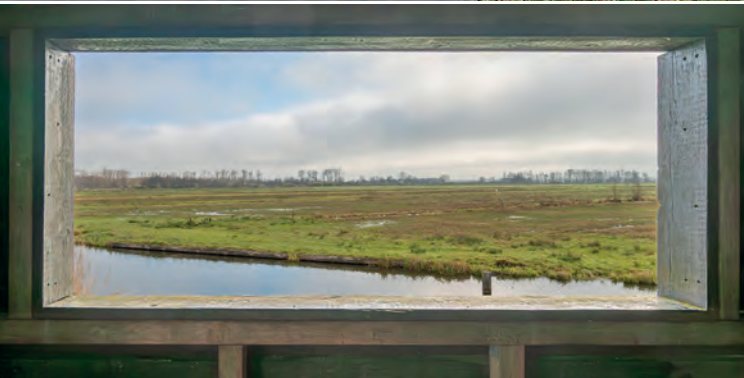
Lappenheide is in rust en nevelen gehuld. De mist bemoeilijkt het kijken door de teelenzen en dan rent *kleine plevier* ook steeds uit het beeld. Toch zwemt er nog genoeg op deze plas: *tureluur*, *kievit*, *kluut*, *witte kwikstaart*, *kokmeeuw met zwarte kop* en *koptelefoon*, *tafel-*, *krak-* en *kuifeend*, *grauwe gans*, *knobbelzwaan* en *wintertaling*. Onderling wordt wat ervaring met apparatuur uitgewisseld en filosoferen we over wanneer je een echte vogelaar bent. Dat beeld is bij iedereen verschillend. We blijken over ervaren doch bescheiden gidsen te beschikken die dat predicaat maar met moeite durven aannemen. Onterecht, maar, als je hybriden kunt onderscheiden, dan ben je er zeker een-tje!

Vlak bij Fort Asperen turen we nog wat op de plek waar recentelijk de velduil werd waargenomen. Helaas, in geen velden of wegen te bekennen. Gelukkig teren we nog op het steenuiltje! Hille de Bruin had meer succes (of: heeft er veel meer tijd in gestoken...). Zie zijn schitterende foto's van de velduilen in Asperen, verderop in deze *Domphoorn*.

Reeën in de mist. Foto Bas Bel.

Excursie 5 - Everdinger Waarden, 4 april

Vandaag meer rood dan blauw... De late excursie start dan wel met de *blauwborst*, de rest van de excursie voert rood de boventoon: veel *roodborst-tapuiten*, of steeds dezelfde, de *kneu* en een eenzame *IJslandse grutto*, die fel oranje-rood is gekleurd. "De boot gemist," concludeert Chris, "naar IJsland." Een vlucht zo'n 20 *grutto's* en 30 *kieviten* landt op het water. Een *watersnip* valt met z'n schutkleuren bijna helemaal weg tegen de slikplaat waarop hij foerageert. Zwart-wit is ook goed vertegenwoordigd, het mooist bij de *kluten*, de *scholeksters* en de *brandganzen*. De kluten zwemmen en duiken keurig synchroon. De brandganzen gaan met honderden tegelijk op de wieden. Zoveel! "Daar moet haast wel een zeearend zijn", aldus een hoopvolle Frans. Minstens! We zien daarna alleen af en toe een *buizerd*. Een *lepelaar* vliegt over en een *ooievaar*. Maar sommigen zien het niet zo zwart-wit en noemen het een grote meeuw met zwarte vleugeltoppen. De vogel die in een hoge, dikke boom, zonder top, een nest aan het maken is, is wel dége-lijk een ooievaar. Mooie plek! Alle nesten in de omgeving zijn bezet, dat worden veel baby's dit jaar!

Een *graspieper* zorgt nog even voor verwarring, is het toch niet een veldleeuwerik? Hopelijk zijn ze niet op hun teentjes getrapt, beiden hebben im-

tekst Mariëtte van Koevorden, foto's Bas Bel

mers lange tenen. Leeuweriken zijn echter forser en hebben een dikkere snavel. Ze lijken vooral op elkaar vanwege hun gestreepte, bruine verenkleed. Dat hebben de *rietgors* en *rietzanger*, die het riet weer tot leven brengen, ook. Uit de mond van meerdere mannen verneem ik vandaag dat vooral de vrouwtjes toch wel erg saai zijn. Oké mannen, maar laat dat nou alleen bij vogels het geval zijn!

Als we staan te kijken bij de oever van de Lek, naar identiek lijkende *brandganzen*, zien we twee *Nijlganzen* zwemmen met opvallende dikke botergele achterwerken. Nooit zo gezien. Teus hoort een *ijsvogel*. "Een nijdig geluid", noemt hij het. Hij is er nogal op gespitst, want tijdens de tellingen van de werkgroep hebben ze er nog maar twee waargenomen dit jaar. Gelukkig herstelt de ijsvogelpopulatie zich snel na een ongunstige winter. Dan zijn er doorgaans drie legfels van ongeveer vier tot acht eieren. We vervolgen het pad als er ineens een bijzonder schaap ons pad kruist: een moeflon! Hij kiest meteen het hazenpad. Ook wij begonnen vanmorgen als één groep, maar, zoals dat gaat, valt de kudde in kleine, steeds wisselende, groepjes uiteen. Eensgezind genieten we van de natuur die nu echt is ontwaakt!

ACTIVITEITENPAGINA

EXCURSIES VANAF HALF JUNI 2026

N.B. 1 We vertrekken in principe vanaf De Schaapskooi. **De vertrektijd is 09.00 uur.**

N.B. 2 Bij slecht weer: neem contact op met de gids of de excursie doorgaat.

- Wo 17 juni **Zomeravondwandeling.** Parkeerplek ZHL t.o. Boezemweg 21, Lexmond. Start om 19:00 uur (zie pagina 3, aanmelden verplicht).
- Za 27 jun **Fietsexcursie Krimpenerwaard** o.l.v. Dert van Ree, tel: 06-54248442, mail: dertvanree@hotmail.com. Zie pagina hiernaast.
- Wo 1 juli **Zomeravondwandeling.** Voetbalvereniging Heukelum, Groeneweg 3, Heukelum. Start om 19:00 uur (zie pagina 3, aanmelden verplicht).
- Wo 15 juni **Zomeravondwandeling.** Petrus en Pauluskerk, Lekdijk 27, Everdingen. Start om 19:00 uur (zie pagina 3, aanmelden verplicht).
- Wo 29 juli **Zomeravondwandeling.** Wiel van Bassa, Diefdijk 60, Schoonrewoerd/Acquoy. Start om 19:00 uur (zie pagina 3, aanmelden verplicht).
- Wo 12 aug **Zomeravondwandeling.** De Schildkamp, Leerdamse weg 44, Asperen. Start om 19:00 uur (zie pagina 3, aanmelden verplicht).
- Zo 23 aug **Excursie Zeeland.** Vertrek vanaf de de Schaapskooi, Overboeicop 15, 4145NN Schoonrewoerd, om 09-00 uur, vanaf parkeerplaats Avelingen om 09.20. Voor degene onder ons die dat willen sluiten we af met een etentje bij De Heerenkeet. Excursieleider: Jan Melissant, tel. 0625369295, mail: janmelissant@gmail.com
- Wo 29 aug **Zomeravondwandeling.** Zijderveldselaan, naast nr. 90, Zijderveld. Start om 19:00 uur (zie pagina 3, aanmelden verplicht).
- Do 15 okt **Hertenbranst in de Amsterdamse Waterleidingduinen.** We staan oog in oog met de damherten in de AWD. Het is dan midden in de branstijd van deze machtige herten. De mannen vechten om de aandacht van de dames. Een waar spektakel om mee te maken. Maximaal 12 deelnemers. Vertrek om 7 uur vanaf de Schaapskooi. De Schaapskooi is open vanaf half zeven voor een kop koffie met koek. Kosten bedragen 5 euro per deelnemer. Vooraf te voldoen op ons rekeningnummer. Inschrijven via het formulier op de website. We gaan naar ingang Het Pannenland in Vogelenzang. Excursieleider: Frans Broekhof.
- Do 10 dec **NIEUW! Een excursie naar de zuidpier van IJmuiden.** Een bekende hotspot in Nederland. Mogelijk om tal van vogelsoorten te spotten. Waaronder de zeldzame kuifaalscholver en een groep sneeuwgorzen, die daar vaak in deze tijd aanwezig zijn. Vertrek om 8.30 uur vanaf de Schaapskooi. Excursieleider: Frans Broekhof.

OVERIGE ACTIVITEITEN TWEEDE KWARTAAL 2026

Vanaf 1 juni **Expositie van foto's** van Willy Prozee (juni t/m augustus). Zie pagina 2.

JEUGDACTIVITEITEN (ZIE PAGINA'S 26-27, AANMELDEN VERPLICHT)

Wo 17 juni	15.30 -16.45	Natuuravonturen	Op zoek naar Wilde Bijen	Vianen
Wo 24 juni	15.30 -16.45	Natuuravonturen	IJsvogels NVW	Leerdam
Wo 1 juli	15.30 -16.45	Natuuravonturen	Slootbeestjes	Schoonrewoerd
Za 4 juli	14.00-16.00	Ontdek de natuur	Slootbeestjes vangen	Schoonrewoerd
Wo 8 juli	15.30 -16.45	Natuuravonturen	Uilenballen pluizen	Schoonrewoerd
Za 25 juli	14.00-16.00	Ontdek de natuur	Vogels in de zomer	Schoonrewoerd
Za 8 aug	14.00-16.00	Ontdek de natuur	Vlinders	Schoonrewoerd
Za 22 aug	14.00-16.00	Ontdek de natuur	Sprinkhanen en andere insecten	Schoonrewoerd

NACHT VAN DE VLEERMUIS: ZATERDAG 29 AUGUSTUS

OPEN DAG NATUUR- EN VOGELWACHT: ZATERDAG 19 SEPTEMBER

KIJK GEREGLD OP DE WEBSITE, ER ZIJN SOMS EXTRA ACTIVITEITEN

FIETSEXCURSIE DOOR DE KRIMPENERWAARD

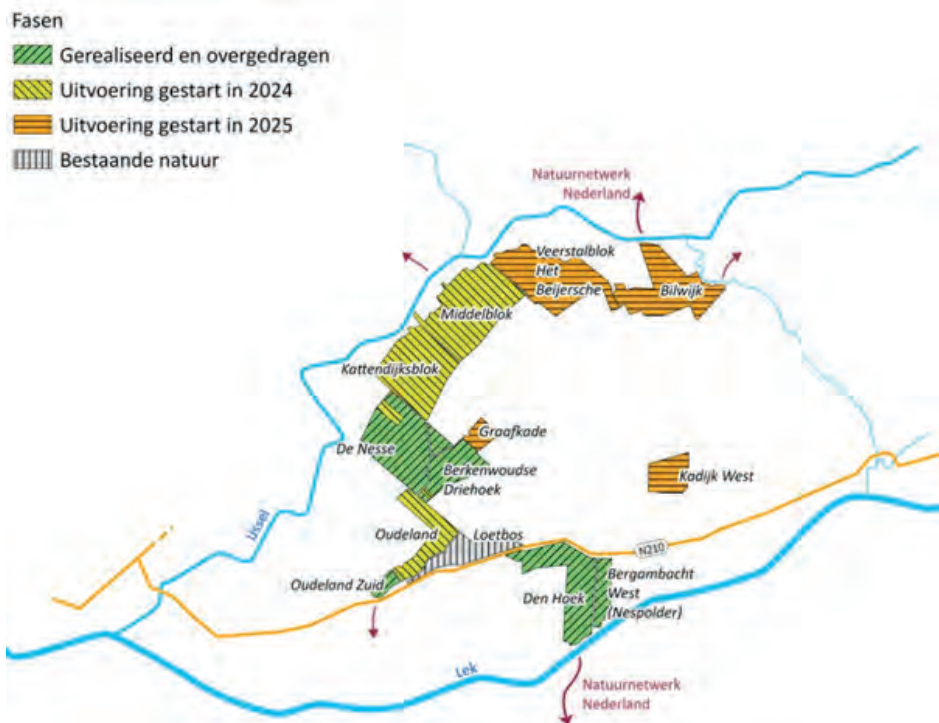
Dert van Ree

Op zaterdag 27 juni doen we het eens anders. Bij de meeste excursies gaan we met de auto naar een natuurgebied en lopen daar één of enkele rondjes. Deze keer gaat iedere deelnemer op zijn eigen fiets. We verzamelen en vertrekken om 9 uur bij het Natuurcentrum Vijfheerenlanden, Overboeicop 15 in 4145 NN Schoonrewoerd. Met de auto's en fietsen rijden we in een half uurtje naar Schoonhoven en parkeren de auto's op de (gratis) parkeerplaats Lekdijk Oost bij de jachthaven. Hier start om 9:30 uur de excursie op de fiets.

Kom je liever op eigen gelegenheid of rechtstreeks

op je fiets naar het startpunt? Dat mag natuurlijk ook. Zorg in elk geval dat je om 9:30 uur klaar staat op de parkeerplaats Lekdijk Oost bij de jachthaven in Schoonhoven.

In de Krimpenerwaard is de afgelopen jaren 2.250 hectare weiland (veenweidegebied) aan de agrarische productie onttrokken en omgevormd tot natuur. Slootkanten zijn verflauwd, plas-dras stroken aangelegd en de voedselrijke toplaag is afgeplagd. Ringkades zijn aangelegd om het neerslag overschot in de winter vast te houden voor droge periodes in de zomer.

29 augustus: Nacht van de Vleermuis

Dit jaar is op **zaterdag 29 augustus** de Nacht van de Vleermuis. **Vanaf 19:30 uur** verzorgt Wiegert Steen een presentatie in De Schaapskooi over de jaarcyclus van de vleermuis.

Het belooft een mooie avond te worden met als extraatje: het veld in met een batdetector. Als je nog twijfelt of vleermuisvrijwilliger iets voor jou is, dan is dit de avond om daar antwoord op te krijgen!

Je kunt je ook nu al aanmelden als vrijwilliger bij: info@liniewacht.nl

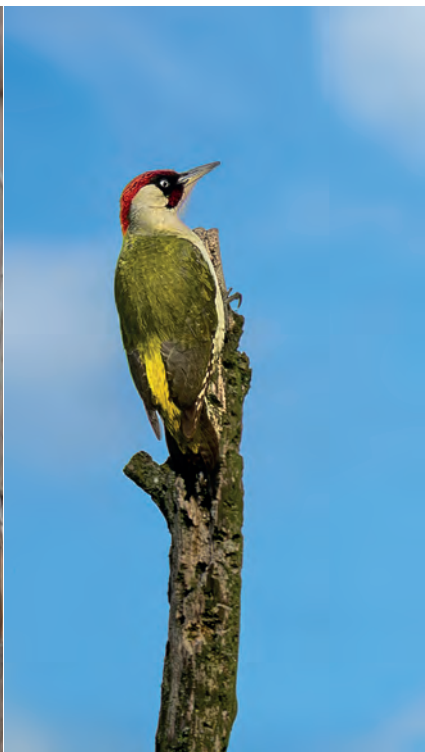
REGULIERE EXCURSIE ZOUWEOEZEM 12 APRIL 2026

Teus van Ravesteijn, foto's Gerda van Blanken

Er waren zeventien deelnemers, die met mooi weer vertrokken. We gingen direct het kleine bosje langs de parkeerplaats in, waar we al veel kvb'tjes zagen. Verder hadden we een mooie rondwandeling, over de gebruikelijke route, veel anders is niet mogelijk. Rond 14:30 uur waren we weer terug. Jammer genoeg zagen we deze keer geen blauwborsten en ook de kokardezaagbek was niet te zien. Gelukkig

wel de snor, kleine karekiet, rietzanger, rietgors en we hoorden zelfs de roerdomp. De zomertalingen lieten zich maar kort zien, maar de sperwer en natuurlijk de prachtige purperreiger waren goed te zien. Verder waren er al aardig wat vlinders, zoals de atalanta, dagpauwoog, bruin zandoogje enz. Al met al een geslaagd en gezellige dag.

De vroege vogels kunnen vandaag uitslapen, de late nachtuilen moeten vroeg op, want we starten gezamenlijk om 7.30 uur. Geen vroege en late excursie, maar weer eens gezellig met elkaar! De nachtegaal was ook vroeg uit de veren. Chris die voor aanvang van de excursie bij de dijk is geweest, heeft 'm al gehoord. Voor ons hult hij zich in stilzwijgen. Wel word ik op de parkeerplaats begroet met een prachtig duet van *roodborst* en *winterkoning*. Totdat een haan zich ertegenaan bemoeit.

In het weiland naast de voetbalvelden missen we onze nationale vogel. Een paartje *kievit* met kuikens en een *scholekster*, dat is het wel. Tussen de brandnetels door banen we ons een weg naar boven, naar de Nieuwe Zuiderlingedijk. Volop vogelzang uit het bos en het riet, nee geen bosrietzanger, wel een *sprinkhaanzanger* en *kleine karekiet*. En volop *staartmeesjes*. Waar? Daar! Nee, daar! Bleven ze maar even zitten. Dat doet wel het vrouwtje *torenvalk*. Heel in de verte bovenin een kale tak. De bomen zitten nu volop in het blad, dus we zijn maar wat blij met die kale takken die boven de boomkruinen uitsteken. Het lijkt wel of de vogels er vandaag opgeprikt zitten: ook *boompieper* en *grauwe vliegenvanger* zitten in de top.

Boven ons vliegt iets over, het is even stil, bijna niemand durft zich eraan te wagen. In de kopgroep roept Chris: "*Visarend!*" "*Visarend!*" mompelen we vol ontzag, maar met spijt dat we 'm niet uitgebreider konden observeren. Maar de visarend is de beroerdste niet en komt gewoon nóg een keer over. Bonus is de grote vis in z'n klauwen. Alsof hij ons een herkansing geeft in het raden naar z'n naam. Door de mooie foto's van Frans en Bas, kunnen we in alle rust nagenieten van deze bijzondere waarneming. Op grote hoogte komen nog twee *gierzwaluwen* over.

Als we bij het sluisje aankomen, landt mannetje *koekoek*, die zich al meermaals heeft laten horen, op een gebogen tak. Alsof hij een noodlanding heeft gemaakt, zo verformfaaid zit hij erbij. Ellen heeft genoeg van de koekoek en beweegt haar verrekijker naar rechts. Dan een kreet: "*appelvink!*" Ik zie een appelvink!" De stem vol emotie behoort toe aan een vogelaar bij het ontdekken van een lifertje. De nieuwe verrekijker heeft zomaar haar wensvogel voor vandaag gevonden!

Euforisch lopen we terug richting de dijk. Het geel van het raapzaad heeft plaatsgemaakt voor het geel van de boterbloemen. Met groepjes echte koekoeksbloemen en wilde margrietten als strooi-

bloemen daartussen. Samen goed voor meer kleur dan in menig gecultiveerd tuintje! Vanaf de dijk kijken we naar de vlotjes die traditiegetrouw door leden van de vogelwerkgroep op Koningsdag zijn geplaatst. Helaas vandaag weinig activiteit van de zwarte stern. We vervolgen onze weg met links van ons de Linge en rechts de door zand- en kleiwinning ontstane waterplas De Koornwaard. Daar zit een *visdief* met humor, precies bovenop het bord van de visvereniging met de waarschuwing: 'verboden te vissen'. Maar ja, je bent een visdief of niet! Boven het water spotten we nog een *kokmeeuw*, *purperreiger* en *aalscholver*. In het water meerdere *futen* en twee gestreepte jongen, die waarschijnlijk net te groot zijn voor op moeders rug en nu op eigen benen moeten staan. Alhoewel... ooit een fuut zien staan? Het blijkt dat ze anatomisch zo gebouwd zijn, met de poten ver naar achteren dat op het land leven geen optie is, ze zouden omkukelen. Het maakt ze wel fantastische zwemmers en duikers.

Braaf in kleine groepjes trekken we ons met het pontje naar de overkant. Op de welbekende plek geven de ijsvogels niet thuis, vogelen blijft toch altijd onvoorspelbaar, maar bovenal verrassend! Met ruim 50 vogelsoorten én een paar lifertjes op het netvlies én schitterende foto's later die dag in onze mailbox, is het ook nog eens nagenieten!

Tijdens de excursie werd tweemaal een visarend gezien, zie ook de omslagfoto van Bas Bel. Hieronder mét een flinke vis! Foto Frans Broekhof.

Excursie 8 - Heukelum, 23 mei

Foto's: Bas Bel

Pas aan het eind van de laatste excursie van de vogelcursus 2026 lukte het een ijsvogel in beeld te krijgen.

PAGINA'S VOOR DE JEUGD

Terugkijken

De afgelopen maanden werden we 10 keer gevraagd een les te verzorgen op basisscholen. Met name ging het over uilen en over insecten (met meelwormenpracticum). De kinderen waren opnieuw erg betrokken. Ook de **Ontdek de natuur**-middagen in de Schaapskooi trokken flink wat belangstellenden. Er kwamen in totaal 44 kinderen, begeleid door hun (groot)ouders. Verder verzorgden we een kinderfeestje en een talentenmiddag met een excursie naar de zeearenden bij Achthoven (zie de foto hiernaast en de foto's onderaan deze pagina).

De zomer komt

Op een aantal **woensdagmiddagen** van eind mei tot in juli kunnen kinderen zich aanmelden voor **Natuuravonturen** via **Groen Doet Goed**. De aanmelding loopt via www.groeneweeldevhl.nl.

Deelname is gratis voor de kinderen uit groepen 1-8 door een bijdrage van de Provincie Utrecht. Ouders/begeleiders mogen ook mee. Wij verzorgen deze activiteiten op verschillende natuurlocaties in de Vijfheerenlanden:

Datum	Tijd	Activiteit	Locatie	Plaats
17 juni	15.30 -16.45	Op zoek naar Wilde Bijen	Middelwaard Vianen; verzamelen op parkeerplaats	Vianen
24 juni	15.30 -16.45	IJsvogels NVW	Natuurtuin Varsseveld; parkeren aan Memel	Leerdam
1 juli	15.30 -16.45	Slootbeestjes	Schaapskooi, Overboeicop 15	Schoonrewoerd
8 juli	15.30 -16.45	Uilenballen pluizen	Schaapskooi, Overboeicop 15	Schoonrewoerd

Rupsen van koninginpages eten het loof van worteltjes. In het midden een rups, rechts een vlinder.

Ontdek de Natuur

En, we willen opnieuw op een aantal **zaterdagmiddagen** een activiteit bij De Schaapskooi organiseren voor de jeugd. Het thema is **Ontdek de Natuur**. Meestal met een presentatie binnen en daarna buiten op ontdekkingsstocht. Gaan jullie met ons mee? We **beginnen om 14 uur**, en **rond 16 uur** stoppen we. Mogelijk wordt er ook nog wat geknutseld. Hier de data, steeds op zaterdag:

- 4 juli: Ontdek de natuur... Sloopbeestjes vangen.
- 25 juli: Ontdek de natuur... Vogels in de zomer.
- 8 aug: Ontdek de natuur... Vlinders.
- 22 aug: Ontdek de natuur.... Sprinkhanen en andere insecten.

Voor deze **Ontdek de Natuur**-activiteiten geldt:

- Kosten: 4 euro per kind, begeleiders gratis.

- Na afloop is er appelsap en een koekje voor de kinderen inbegrepen.
- De Schaapskooi is te vinden bij Over-Boeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd.
- Opgeven voor de genoemde activiteiten is echt nodig. Dit kan tot en met de voorafgaande dag bij C. Kramer, e-mail: chr.kramer@outlook.com.

Nacht van de Vleermuis

Op de avond van zaterdag 29 augustus wordt er extra aandacht besteed aan de vleermuizen! Zie elders in deze *Domphoorn* en op de website.

Tenslotte

En wie behoefte heeft aan een andere natuuractiviteit, op een ander moment, mag contact opnemen. Zie ook onze website.

VIERMAAL VELDUIL IN ASPEREN, 2026

ONDERHOUD AAN DE IJSVOGELWAND BIJ HET HERTENKAMP TE VIANEN

Kees Terlouw

Riky en Piet Ijsvogel hebben in de stromende regen onderhoud gepleegd aan de ijsvogelwand op het keereiland in de Zederik bij het Hertenkamp te Vianen.

De nestgangen zijn nagelopen en één daarvan is versterkt met een stuk drainagepijp, dit om inzakken van de gang te voorkomen.

Recent zijn er ook takken bevestigd aan twee knot-

wilgen om de ijsvogels van een goede visstek te voorzien, dit op advies van Piet.

Van de wilgentakken, vrijgekomen bij het knotten, is een takkenwal gemaakt, ook dit op advies van de Natuur- en Vogelwacht.

Namens Stichting Hertenkamp Vianen: hartelijk dank voor jullie advies en inzet.

IN MEMORIAM HUGO GRAS

Totaal onverwacht kwam een bericht van overlijden van onze vrijwilliger Hugo Gras binnen. Hugo is na een kort ziekbed op 25 mei j.l. overleden. Hugo was al lang lid van onze vereniging en vanaf 1985 ook als vrijwilliger actief. De eerste jaren hielp hij hoofdzakelijk bij het beheer van enkele hoogstamboomgaarden, in 1987 volgde hij hiervoor zelfs een snoeicursus. Vanaf 1988 hielp Hugo mee op allerlei knotprojecten in onze regio en bracht dan als extra hulp ook regelmatig zijn kinderen mee. Vanaf 1995 had hij een vaste plek in de ploeg van De Manhuisboomgaard te Hagestein.

Begin deze eeuw kochten een dochter en zoon van Hugo een oude boerderij met daarbij een flinke lap grond. Daarop groeiden heel wat hoogstam-fruitbomen en veel knotwilgen, daarmee had de familie Gras een eigen natuurproject. Eerst werd de boerderij omgebouwd tot twee comfortabele woningen. Ook werd achterstallig onderhoud aan boomgaard en knotwilgen aangepakt. Daarna volgde natuurlijk het jaarlijks onderhoud aan al die bomen met daarbij de jaarlijkse fruitoogst, hierdoor had Hugo helaas geen tijd meer voor boomgaard Hagestein.

Maar Hugo deed nog wel andere dingen voor de club, regelmatig was hij verkeersregelaar en parkeerwachter bij drukke evenementen georganiseerd door onze activiteitencommissie. Vanaf 2020 hielp hij Piet Bogerd met de lotenverkoop tijdens de pauze van de dialezingen. Na enkele jaren nam hij de organisatie over van Piet en regelde het met wat hulp voortaan zelf. Jaren ging hij in de pauze met lootjes rond, hij moet er in die tijd vele duizenden hebben verkocht. Na de pauze werden de lootjes gevouwen, het geld geteld en een prijzenpakket werd klaargezet. Na afloop werd er verloot en overhandigde Hugo de prijsjes aan de gelukkige winnaars. Uit de opbrengsten van deze loterijen konden de sprekers betaald worden. Drie

jaar geleden gaf Hugo te kennen dat hij met pensioen ging en dat een ander maar lootjes moest gaan verkopen, zo geschiedde.

Sommigen van ons kenden Hugo al 40 jaar of langer en hebben hem leren kennen als een rustige en bescheiden man. Hij was altijd behulpzaam en deed zijn werk. Onze vereniging heeft veel aan hem te danken. Hugo werd 84 jaar.

Wij wensen Marianne, kinderen en kleinkinderen sterkte met dit verlies.

Arie Versluis

IN MEMORIAM SIMON BAKKER (1943-2026)

Met verslagenheid namen wij kennis van het overlijden van ons erelid Simon Bakker op 24 april 2026. Hij was 82 jaar oud. De meesten van ons hadden het niet verwacht, Simon woonde immers afgelopen voorjaar nog presentatieavonden bij.

Een Zeeuw in de Vijfheerenlanden

Hij groeide op in Zeeland en zijn Zeeuwse wortels bleven belangrijk voor hem. Op de rouwkaart staat boven zijn naam 'oemoemenoe'. Dat is Zeeuws en betekent ongeveer: 'Hoe nu verder?' Simon was goed in subtiele, onderkoelde humor... 'Oemoemenoe' is ook de titel van zijn dagboek, zoals blijkt uit het in memoriam dat hij in 1999 schreef na het overlijden van Hans Mackaay, die jarenlang vogelcursussen voor ons verzorgde.

Schoolmeester en knotter

In 1976 kreeg hij een baan als schoolmeester op basisschool De Gaard (later: De Wiekslag) in Vianen, hij ging in de wijk Monnikenhof wonen. In een van zijn klassen zat een jongen die Jacques de Labije heette. Toen Simon in een biologieles het thema 'knotwilgen' behandelde, vertelde die leerling dat zijn vader elke zaterdag ging knotten. Jacques stelde meteen voor om een keer met de hele klas mee te gaan. Dit gebeurde inderdaad en zo kwam

Op zijn school besteedde Simon niet alleen aandacht aan knotten, maar ook aan planten, een van zijn eigen hobby's. Zo liet hij de twee hoogste klassen van De Wiekslag een herbarium maken. De leerlingen moesten een vaste selectie algemene planten verzamelen, drogen en op een herbariumvel monteren, ze mochten er ook andere soorten aan toevoegen. Enkele jaren had ik het voorrecht de herbaria te mogen beoordelen op juistheid van de determinaties, compleetheid van het verplichte herbarium en kwaliteit van de afwerking. De meisjes leverden doorgaans nettere herbaria in dan de jongens. Soms had een leerling een soort gevonden waarvan ik niet wist dat die in Vianen voorkwam...

Eerder, in 1989, had Simon mij overgehaald mee te gaan doen met de kilometerhokinventarisaties van Floron. Dat leidde er uiteindelijk toe dat ik van vegetatiekunde mijn beroep kon maken. Ik heb veel aan Simon te danken.

Dick Kerkhof

Simon in contact met de Natuur- en Vogelwacht. Hij werd lid in 1976 en meteen actief als knotter en coördinator van de knotgroep Vianen, hoewel hij naar eigen zeggen twee linkerhanden had.

Cursussen

Bij de Natuur- en Vogelwacht volgde Simon begin jaren '80 de IVN-cursus Natuurgids, die toen gegeven werd door Jan Vink (zie pagina 34). Al gauw ging hij deel uitmaken van de werkgroep cursussen. Daarbij kwam niet alleen zijn eigen onderwijsexpertise van pas, maar ook zijn uitgebreide netwerk, dat zich uitstrekte tot ver buiten de Vijfheerenlanden. Hij had contact met natuurkenners uit de Alblasserwaard, vooral met Leo de Borst, die biologie gaf op de Middelbare Landbouwschool in Ottoland, met mensen van de KNNV-afdeling Utrecht, onder wie paddenstoelen- en vaatplantenkenners Jan en Joke Wolters, en via de Bryologische en Lichenologische Werkgroep met korstmossen- en vaatplantenkenner Kok van Herk. Al deze mensen wist hij over te halen cursussen voor de Natuur- en Vogelwacht te geven. Voor de vogelcursussen (soms met meer dan 80 deelnemers) schakelde hij Hans Mackaay van de Vogelwacht Utrecht in. Het cursusaanbod dat we in de periode 1979-2008 hadden, was bijzonder gevarieerd: mossen, korstmossen, paddenstoelen, grassen, bomen en struiken, planten in het Nederlandse landschap, flora en vegetatie van Europa, insecten, vogels, kaartlezen en kompas, natuur dicht bij huis, vlinders, de natuurlijke vijver... Voor een flink deel dankzij het organisatorische werk van Simon!

Educatiewerkgroep

In 2002 werd de werkgroep educatie opgericht, die vooral gericht is op kinderen uit het basisonderwijs. De meeste leden van deze werkgroep zijn ervaren leerkrachten. Simon was vanaf het begin lid en betrokken bij het ontwikkelen van les- en informatiemateriaal. Hij deed ook jarenlang mee met het ontvangen en begeleiden van schoolklassen in de Schaapskooi.

Excursies

Simon zette zich soms ook in voor de voorbereiding van of de communicatie over excursies, zoals de meerdaagse excursies naar Ambleuse (Noord-Frankrijk) en Echternach (Luxemburg) en eendagsexcursies naar bijvoorbeeld Rijnhuizen, Bergen aan Zee en Kootwijk.

Wandelen

Wandelen, bij voorkeur door onverhard terrein of over onverharde wegen, was een grote passie. Hij is naar Santiago de Compostela gelopen, maar schreef daar niets over in *De Domphoorn*. Wel beschreef hij in ons clubblad een paar informele wandelingen, bijvoorbeeld door de uiterwaarden van de Lek. Hij werkte ook mee aan officiële wandelroutes in de Vijfheerenlanden, zorgde ervoor dat deze goed bewegwijzerd werden en plaatste de routes op onze website. Toen de gemeente Zederik dreigde het onverharde deel van de Zederikkade (langs de Zouweboezem) te verharderen, verzette hij zich daartegen, schakelde Stichting Nemo, De Vrije Wandelaar, Stichting Lange Afstand Wandelpaden en het Zuid-Hollands Landschap in, en had succes: de gemeente Zederik zag af van verharding.

Bestuur

Van april 1990 tot april 2008 was Simon bestuurslid, de laatste twee jaar van die periode was hij voorzitter. In zijn bestuursperiode schreef hij in

bijna elk nummer van *De Domphoorn* wel iets. Uiteraard over de werkgroepen waarvan hij lid was: cursussen, planten, educatie, excursies, beheer Schaapskooi en de onderwerpen waarmee die werkgroepen zich bezighielden, maar ook over allerlei andere zaken, zoals de wandelpadenproblematiek en het plan van Van Waning om Polder de Eendragt (tussen Vianen en Lexmond) grootschalig te ontzanden.

Memorabel is zijn actie toen we als uitvloeisel van een nieuwe Flora- en Faunawet geen vergunning meer kregen voor het tentoonstellen van opgezette dieren. Simon benaderde allerlei verenigingen en natuurcentra die ook geen vergunning meer kregen, schreef een brief aan Tweede Kamerleden en kreeg voor elkaar dat het nieuwe beleid herzien werd: wij en de andere natuurcentra kregen toch weer vergunning.

Hij ageerde ook sterk tegen de ontwikkeling van een golfbaan in Polder Bolgerijen. Dit project duurde erg lang. Toen er eindelijk een beslissing genomen moest worden over een bestemmingsplan

voor een golfbaan, was het draagvlak voor continuering van 'gangbare' landbouw zo sterk afgebromd, dat op een extra algemene ledenvergadering van de Natuur- en Vogelwacht de meerderheid de voorkeur gaf aan een golfbaan met 20 hectare natuur.

Internet

Na het plotselinge overlijden van Corry Vallen in 2003 nam Simon de zorg voor de website over. Hij moest daarvoor een nieuwe computertaal leren en was tot de herfst van 2012 onze webmaster.

Fotografie

Fotografie was een andere passie van Simon. Hij was lid van Fotoclub Contrast in Vianen (zie <https://fccontrast.smugmug.com>), die exposeert op de ramen van de gelijkvloerse parkeergarage van een appartementengebouw in Blankenborch, langs het Zederikkanaal/Passantenhaven. Daar hingen vaak foto's van Simon. Deze amateurclub is niet gespecialiseerd in natuur, het is meer een fotoclub gericht op beeldende kunst en filosofie. Toch heeft Simon weleens natuurfoto's geëxposeerd in de Grote Zaal van de Schaapskooi. Ook had hij veel foto's van activiteiten in en rond de Schaapskooi, die onder meer gebruikt zijn in het boekje *de Schaapskooi 25 jaar – een boekje open*.

In de Schaapskooi zijn geregeld bijeenkomsten van het Natuurfotografengilde (NFG), dat alleen professionele of semiprofessionele natuurfotografen als lid toelaat. Simon kreeg het voor elkaar dat hij steeds bardienst had als het NFG vergaderde. Daardoor kon hij contact leggen met de beste natuurfotografen van Nederland en afspraken maken over de tweewekelijkse lezingen in de Schaapskooi.

Van 2007 t/m 2020 regelde Simon de lezingen. Hij had ook al lezingen voorbereid voor het najaar van 2020, maar door de coronapandemie gingen die niet door.

Wie schrijft, die blijft

Simon heeft veel geschreven in *De Dompfoorn*. Jammer genoeg is het overgrote deel van *De Dompfoorn* (en het mededelingenblad dat eraan voorafging) niet gedigitaliseerd, zodat deze stukken moeilijk toegankelijk zijn. Daar moeten we nog iets aan doen.

Ook *de Schaapskooi 25 jaar – een boekje open*, verschenen in 2005, is alleen als papieren uitgave in te zien in ons archief of bij leden die in het gelukkige bezit zijn van een exemplaar. Simon heeft voor dit boekje niet alleen het overgrote deel van de foto's geleverd, maar was ook de initiatiefnemer en organisator van het werk.

Gelukkig is zijn jubileumboek *50 jaar Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden, 1966-2016* wél door iedereen in te zien. Zie <https://natuurcentrum5hl.nl/publicaties/lectuur>. Deze kloeki pdf (176 pagina's!) geeft een prachtig overzicht van de geschiedenis van onze vereniging en de mensen die zich ervoor hebben ingezet en laat ook Simons persoonlijke stijl goed zien, want het gaat om interviews waarin hij zelf vaak aan het woord is.

Het is een troost dat Simons nalatenschap zo mooi is. Niettemin zijn we treurig om zijn heengaan. Wij wensen zijn kinderen, schoonfamilie, kleinkinderen en Mienke de kracht toe die nodig is om dit verdriet te verwerken.

Dick Kerkhof

VIA EEN HUISMUS NAAR EEN HOPPENEST

Dert van Ree, foto's Leo Markensteijn

Ik zit voor de camper op een camping in de Algarve in Portugal, het is medio april. Ongeveer 10 meter verder staat een elektriciteitskastje om het snoer van je camper of caravan in aan te sluiten. Aan de onderkant van het deurtje zit een brievenbus-vormige opening om de snoeren door te geleiden. Zag ik dat nu goed, er kwam een vrouwtje huismus uit deze opening. Ja hoor, om de paar minuten komt man of vrouw huismus met voer in de snavel en piept door de opening voor de snoeren het elektriciteitskastje in. Wat een slimme mussen, een nestkast van staalplaat met hangslot en ook nog beveiligd met 230 Volt.

Later die dag komt de campingbeheerder en maakt de kast open om nog een snoer aan te sluiten. Ik kan ook even in de kast kijken en tussen de aarde-, fase- en nuldraden zit een mussennest met vier jongen. Tot zo ver niks bijzonders, gewoon vogelvakanatiegevoel totdat op boomkroonhoogte een hop overvliegt. Ik kijk hem na en zie de hop zo'n 50 meter verder naar de grond duiken. Nou is het zien van een hop in Spanje en Portugal geen bijzonderheid, een beetje geoefende vogelaar ziet de hop hier minstens drie keer per week. Als Hollander kijk ik nog steeds op als deze prachtige vogel langskomt, ook al heb ik er afgelopen weken al minstens tien keer een gezien. Na een minuut vliegt de hop weer langs maar dan in tegengestelde richting en na 10 minuten weer heen en weer en zo achter elkaar door. Inmiddels zit ik met de verrekijker in de aanslag en zie telkens dat de hop voer in de snavel heeft. Wat een geluk, een voerende hop die telkens op dezelfde plaats, zo'n 50 meter verder naar de grond duikt. Ik zit in de aanvliegroute en zou ik dat nest ook kunnen vinden?

Na een half uurtje posten en observeren waar de hop precies naartoe ging kom ik uit bij zo'n zelfde elektriciteitskast. Vanuit mijn campingstoel en half verscholen achter een struik op 20 meter afstand genieten wij hoe de beide ouders continu met voer komen aanvliegen. Inmiddels is ook een bevriende Nederlandse vogelaar (Leo) met een goede camera erbij gekomen. De jonge hoppen komen telkens half uit de snoeropening naar buiten als de ouders komen aanvliegen. Een keer zien wij ze met zijn tweeën tegelijk maar misschien zaten er nog meer jonge hoppen in het nest. De jongen hebben ook al de prachtige kuif, over enkele dagen zullen zij het nest verlaten. Dankzij het voorbeeld van de mussen was het vinden van het hoppennest een eitje. Met dank aan de huismussen. Heeft u ook een leuke vogelontdekking gedaan? Deel het met ons in *De Dompfoorn*.

EXCURSIE NAAR DE OEVERLANDEN LANGS HET HOLLANDS DIEP BIJ STRIJENSAS

Dert van Ree

Op zondag 15 maart gaan tien natuurvrienden onder leiding van Koos op excursie naar de Oeverlanden langs het Hollands Diep. Na een klein uurtje rijden komen Annelies, Constance, Ellen, Mieke, Miranda, Sjanie, Jan, Koos, Teus en Dert aan bij de parkeerplaats. Het is 10 °C, geen wind en een prachtig blauwe lucht.

In het kader van het project Deltanatuur is in 2006 de Pieters- en Leendertspolder omgevormd tot natuur- en recreatiegebied. Aardappel- en bietenakkers veranderden in een zwak glooiend krekenslandschap, waar de zoetwatergetijdenatuur zich opnieuw kon ontwikkelen. De oeverlanden strekken zich uit van Numansdorp tot Strijensas en staan in open verbinding met het Hollands Diep. Net als in de Biesbosch kun je hier de zoetwatergetijdenatuur beleven. Hier vind je ongerepte natuur, met verruigde rietlanden, open water, geulen en kreken, buitendijkse natuur en wilgenbossen. En je vindt hier planten en dieren die sterk afhankelijk zijn van die getijdenatuur. Centraal in het gebied staat de Motte, een kleine uitkijktoren die een prachtig uitzicht biedt over de Oeverlanden, het Hollands Diep en de omliggende polders. Het kasteelachtige torentje heeft iets weg van een vesting. Motte is een ander woord voor terp. Vroeger bouwde men kasteeltjes op terpen, dat noemde ze een mottekasteeltje (bron: Staatsbosbeheer).

Vanaf de parkeerplaats hebben we al goed zicht op de waterplas met eilandjes en tellen de eerste 18

soorten onder het genot van koffie met een stuk plaatkoek van Miranda. We gaan op pad en lopen het rondje tegen de klok in zodat we goed zicht op de plas hebben met het zonlicht achter ons. Op het water een groepje van vier meeuwen rode snavels, witte oogring, het zwart op de kop is zwarter dan bij een kokmeeuw en loopt in de nek verder door. Als ze opvliegen zien we rode poten, het zijn zwartkopmeeuwen. Een stukje verder komen we twee lokale vogelaars tegen, ja zwartkopmeeuwen die worden hier dagelijks gezien. Een paar kilometer verder hebben zij een broedkolonie. Via een voormalige kade en bruggen komen we op een eilandje, hier loopt een kudde schotse hooglanders met enorme horens. We moeten dwars door de kudde lopen, kon niet anders. Er zijn geen kalfjes bij met waakzame moeders, de hooglanders kijken ons nauwelijks aan en zijn wandelaars gewend dus niet gevaarlijk. Inmiddels hebben we twee uur gelopen en zijn al anderhalve kilometer opgeschoten. Bij de uitzichttoren staat een bankje voor vier personen maar toch de hoogste tijd voor koffie en plak cake met zicht op pijlstaart, kluut en grutto.

Verder door een wilgengriend, langs de ijsbaan en we komen bij het fietspad langs de dijk. Staartmees en tjiftjaf in de braambosjes, roodborsttapuiten op het prikkeldraad. We komen terug bij de parkeerplaats, een rondje van hooguit vijf kilometer in drie-en-een-half uur. Er is ook zo veel te zien.

Wat hebben we gezien:

1. fuut	15. slobbeend
2. aalscholver	16. kuifeend
3. blauwe reiger	17. grote zaagbek
4. grote zilverreiger	18. buizerd
5. lepelaar	19. meerkoet
6. knobbelzwaan	20. scholekster
7. grauwe gans	21. kluut
8. kolgans	22. kievit
9. Canadese gans	23. tureluur
10. bergeend	24. grutto
11. wilde eend	25. kokmeeuw
12. krakeend	26. zwartkopmeeuw
13. wintertaling	27. zilvermeeuw
14. pijlstaart	28. kleine mantelmeeuw

29. stormmeeuw
30. groene specht
31. grote bonte specht
32. boompieper
33. graspieper
34. waterpieper
35. witte kwikstaart
36. tjiftjaf
37. roodborsttapuit
38. staartmees
39. spreeuw
40. ekster
41. zwarte kraai

Natuurlijk ook de eerste voorjaarsbloeiers zoals groot- en klein hoefblad, speenkruid, madeliefje, paardenbloem, smeewortel en tot slot een ree in de rietkraag.

We kijken terug op een geslaagde en gezellige voorjaarsexcursie door een stuk nieuwe natuur. Zeker een bezoek waard, ook in andere jaargetijden.

Voor 1954, buitendijkse grienden en gorzen met rivierdynamiek vanuit het Hollands Diep.

Van 1954 tot 2006, buitendijkse grienden en gorzen zijn ingepolderd en in cultuur gebracht. De Pieters- en Leendertspolder is een akkerbouwgebied geworden.

Na 2006, agrarische grond weer ontpolderd, natuurontwikkeling en rivierdynamiek hebben na 52 jaar weer vrij spel.

Graspieper en pijlstaart. Foto's Teus van Ravesteijn.

Chris Kramer

Onze uilen

Vanuit de provinciale uilenwerkgroep kregen we bericht van een vergadering, in Soest. Het was een interessante bijeenkomst. Er werden allerlei ervaringen uitgewisseld. Opmerkelijk was een verhaal over een broedende Oehoe op de grond in het Leersumseveld. Men plaatste er een webcam bij en... op een nacht werden de eieren gekaapt door een wolf. Volgende keer toch maar een boom gebruiken. En er werd gesproken over een chemisch middel om uilenkasten te beschermen tegen marters. De geur zou afstotend werken richting voetvoeters. Zoals altijd met dit soort dingen kleven er ook nadelen aan. De meningen gingen uiteen. Ook werd ons verteld dat we via de uilenwerkgroep Zuid-Holland, steen- en kerkuilenkasten kunnen blijven betrekken. Zo blijven we van twee wallepjes eten. Ons kwam ook ter ore dat onze streek, samen met de Alblasserwaard en de Betuwe, achterblijft in het aantal broedparen. Bij de steenuilen vermoedt men een verband met Pfas in regenwormen... Hoe dichterbij Dordt...

Velduilen: De afgelopen winter waren er veel in ons land! Allerlei fotografen deden hun best ze vast te leggen. Ook is onze contreien, zie de foto's van Hille de Bruin elders in dit nummer. Ergens in de Alblasserwaard, zo hoorden we, is er nu een broedgeval.

Bosuilen: Dit voorjaar besloten we de bosuilenkasten weer eens langs te gaan. We controleerden er acht. De helft was bezet door kauwen/holenduiven. Bij twee kasten waren de jongen al 'uitgevlogen' en niet meer te traceren. Meestal zitten de jongen na het verlaten van de kast enkele dagen in de top van een boom. Ze kunnen dan nog niet vliegen, we konden ze niet vinden. In twee andere kasten lagen nog eieren. We weten dat de meeste bosuilen in holle bomen broeden, waar we geen controles doen. En helaas moeten we melden dat onder de kast bij de Schaapskooi het vrouwtje bosuil dood werd gevonden. De eieren bleven onbebroed achter. Personeel van de Dierenambulance haalde de dode bosuil op en vermoedde vogelgriep.

Stenuilen: De eerste controles doen we eind mei, daarover de volgende keer meer. Inmiddels al bericht uit Arkel van jonge steenuiltjes bij iemand die camera's heeft geplaatst. En uit Zijdeveld een melding van een nieuwe bewoner die zelf een kast heeft opgehangen en ook steenuilen te gast heeft. Moedgevend!

Kerkuilen: Ook deze controles komen in de loop van juni. We vonden overigens in de winter bij Asperen nog een dode kerkuil. Die wordt opgezet om te gebruiken bij de uilenballenlessen op scholen. foto toegevoegd in mail

De dode kerkuil die we bij Asperen vonden.

Ransuilen: Deze overwinteren in soms grote groepen in onze omgeving. Na de winter vertrekken ze weer en zoeken een geschikt plekje in bijvoorbeeld een oud kraaiennest om te broeden. Het ophangen van biezenmandjes kan een stimulans zijn voor ze om te blijven.

Overig nieuws

Torenvalken: We zien hier en daar paartjes bij de kasten en zijn benieuwd hoe het broedseizoen gaat verlopen. Er schijnen genoeg muizen te zijn.

Zwarte sterns: Op Koningsdag werden de 20 vlotjes weer gelegd in polder De Eng bij Kedichem. We hopen op een goed resultaat.

Kortom: We hopen in *De Dompfoorn* van september meer resultaten te kunnen melden. En wie van onze lezers iets te melden heeft of te vragen, schroom niet. Zie onze contactgegevens achterin.

Nationale Vogelkijkweek 2026

Van 9 – 17 mei was het weer zover...

Vogelbescherming Nederland heeft geen lokale afdelingen. Wel veel leden, ook onder ons. Verschillende mensen uit onze streek zetten zich in om excursies over vogels te organiseren via Vogelbescherming Nederland. De drie gebieden die dan in de aanbieding staan zijn: De Zouweboezem, de Everdinger Waarden en de Lingeoever, bij Heukelum met name. Stuk voor stuk prachtige stukjes natuur die best heel vogelrijk zijn. Er werden in dit kader ongeveer 10 excursies georganiseerd en ruim 100 mensen namen deel. Sommigen kwamen van ver, de meesten echter van binnen een straal van 30 km. Er werd volop genoten van allerlei vogels. Zoals altijd bepaalt het weer voor een groot deel het succes van een excursie. Zo'n excursie is meteen een goede gelegenheid om iets te vertellen van onze eigen Natuur- en Vogelwacht VHL. Overigens worden op de website van Vogelbescherming Nederland het hele jaar door excursies aangekondigd. Ook dat is een mogelijkheid om onze activiteiten bekendheid te geven. En Vogelbescherming houdt de aanmeldingen bij.

Nestkastenwerk. Links het plaatsen van een bosuilenkast, rechts controle van een steenuilenkast.

ROERDOMP

Gerda van Blanken maakte deze foto in februari 2026 in de Biesbosch. Alle vogelaars weten dat roerdompen zich bijna onzichtbaar kunnen maken door de paalhouding aan te nemen. Dan staan ze tussen het riet, steken de kop omhoog en maken hun nek, bezet met veren die de kleuren hebben van oud riet, zo lang mogelijk. Maar ze kunnen die lange nek en de veren dus ook gebruiken om juist op te vallen!

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter	Dhr. F. Broekhof	06 - 40253059
Secretaris	Mw. A Koene	06 - 53128362
Penningmeester	Mw. A. van Zijl-Bogerd	0345 - 641416

Voor spoedgevallen kunt u de leden van het bestuur bellen.

Voor algemene zaken graag een bericht naar het postadres:

Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden
Overboeicop 15 4145 NN Schoonrewoerd
www.natuurcentrum5hl.nl
e-mail: info@natuurcentrum5hl.nl

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Mw. E. Brakband	
Mw. A. Eleveld	06 - 40714947
Dhr. C. Gielis	06 - 19740615
Dhr. D. Kerkhof	06 - 51042553
Mw. M. van Koevorden	

ERELEDEN

Dhr. S.H. Bakker	Dhr. P.J.J. Solleveld
Dhr. P.C. Bogerd	Dhr. A. Versluis
Dhr. H. de Labije	Dhr. J. Vink
Dhr. R. Ponsen	Dhr. G. Zijdeveld

LEDENADMINISTRATIE: info@natuurcentrum5hl.nl

De minimumcontributie is per kalenderjaar:

Jeugdleden	€	7,50
Leden	€	20,00

Voor vragen over uw contributie kunt u bellen met de penningmeester, 0345-641416.

Het rekeningnummer voor contributiebetalingen is NL 57 RABO 0301 9643 94 t.n.v. Penningmeester Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden te Vianen.

WERKGROEPEN

EXCURSIES	Etta Eleveld	aeleveld@kpnmail.nl	06-40714947
VOGELS	Koos Maat	koosmaat@solcon.nl	06-27236372
AMFIBIEËN	Henk Looij	info@natuurcentrum5hl.nl	06-19148032
PLANTEN	Dirk den Ottelander	ddenottelander@gmail.com	06-30732786
COLLECTIEBEHEER	Cees Gielis	pterophoridae@gmail.com	06-19740615
NESTKASTEN	Rien de Keijzer	rdekeijzer56@outlook.com	06-27481878
FRUITVERKOOP	Arie Versluis	anv@kpnmail.nl	06-12242698
LANDSCHAPSBEHEER	Johan Stevens		06-81888110
MILIEU & RUIMTELIJKE ORDERING		info@natuurcentrum5hl.nl	
GROENE WINKEL	Etta Eleveld	aeleveld@kpnmail.nl	06-40714947
JEUGDACTIVITEITEN	Chris Kramer	chr.kramer@outlook.com	0345-619684
DIERENAMBULANCE			06-51111290
VOGELWAARNEMINGEN	https://vijfheerenlanden.waarneming.nl/		
WEBSITE-BEHEERDER	Henk Looij	henklooi@ziggo.nl	06-19148032
REDACTIE DOMPHOORN	Dick Kerkhof	dkerkhof@xs4all.nl	06-51042553
NATUURCENTRUM DE SCHAAPSKOOI	Overboeicop 15 Schoonrewoerd	anv@kpnmail.nl	06-12242698
SECRETARIAAT		info@natuurcentrum5hl.nl	

De Schaapskooi is het natuurcentrum van de Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden. Adres: Overboeicop 15, 4145 NN SCHOONREWOERD. Telefoon: 0345 - 641201. De Schaapskooi is geopend donderdag 19.00 - 23.00 uur, zaterdag 13.00 - 16.00 uur en (alleen in de zomermaanden, met voorbehoud) zondag 13.00 - 16.00 uur. Meer informatie over de openingstijden, zie de website www.natuurcentrum5hl.nl

Ons bankrekeningnummer is NL 57 RABO 0301 9643 94.

De Natuur en Vogelwacht 'Vijfheerenlanden' stelt zich ten doel de belangstelling voor de natuur – en dit in de ruimste zin van het woord – te bevorderen.

Zij wil dit bereiken door:

- Het organiseren van excursies en tentoonstellingen.
- Het houden van lezingen en voorlichtingsavonden.
- Het verzorgen van natuureducatie op scholen en in de vrije tijd van de jeugd.
- Het publiceren in de pers, in haar eigen tijdschrift *De Dompfoorn* en op haar website.
- Het bestuderen en begeleiden van bestemmingsplannen.
- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten.
- Het voederen van vogels in strenge winters.
- Het uitoefenen van controles op de naleving van bepalingen inzake natuur en landschap in de Omgevingswet.
- Het signaleren van aantastingen van natuur en milieu, in het algemeen, en het voeren van acties hiertegen.
- Het steunen en propageren van verenigingen, stichtingen, collectieven en andere rechtspersonen die natuur- en milieubehoud beogen.
- Het bevorderen van aanplant en onderhoud van knotwilgen.
- Het bevorderen van aanplant en onderhoud van hoogstamfruitbomen.
- Het geven van cursussen.

Opgericht 26 april 1966 en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit d.d. 18 december 1974 nr.: 85.
Ingeschreven in het Verenigingsregister nr.: 40321254 bij de Kamer van Koophandel te Utrecht. Per 1 januari 2009 heeft de vereniging de status van ANBI.

ISSN: 2213-395X